

УДК 339.9:631

DOI: 10.32342/2074-5362-2020-1-28-2

М.А. ГРИБКОВА,

магістрант Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)

КОГНІТИВНА МОДЕЛЬ СВІТОВОГО РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Сучасна світова господарська система являє собою взаємодію окремих специфічних систем, зокрема світової сільськогосподарської системи, з якою пов'язаний світовий ринок сільськогосподарської продукції. У свою чергу, світовий ринок сільськогосподарської продукції охоплює всі без винятку країни та забезпечує світову продовольчу безпеку, що є передумовою соціальної, політичної і економічної стабільності країн світу.

Світовий ринок сільськогосподарської продукції досить важливий компонент світової продовольчої безпеки, який забезпечує міжнародний обмін відповідними ресурсами та збалансованість попиту і пропозиції у світовому масштабі і, відповідно, постійно перебуває під пильним наглядом міжнародних спеціалізованих організацій, науковців, практиків. Дослідження ринку потребує визначення компонентів ринку сільськогосподарської продукції, їх взаємозв'язків, зав'язків з іншими ринками і системами та кон'юнктурними факторами. Для чого слід подати вдосконалену когнітивну модель ринку.

У статті проаналізовано устрій світового ринку сільськогосподарської продукції та подано його узагальнену структуру. Досліджено взаємозв'язок компонентів світового ринку сільськогосподарської продукції.

Узагальнено основні тенденції світового ринку сільськогосподарської продукції та наведено головні напрями кінцевого використання сільськогосподарської продукції.

За результатами аналізу компонентів світового ринку сільськогосподарської продукції запропоновано когнітивну модель ринку. Відмінність презентованої моделі полягає у кількісному і якісному складі компонентів. Поряд з класичними компонентами ринку, такими як ринки за типами виробництв, за рівнем товарної диференціації, за ступенем та видами обробки сільськогосподарської продукції, до складу когнітивної моделі увійшли такі компоненти, як функціональні напрями та головні елементи світової сільськогосподарської системи, тренди світового ринку сільськогосподарської продукції, продовольчі можливості країн, загрози продовольчій безпеці. Запропонована модель дозволяє оцінити послідовність та взаємозв'язок компонентів світового ринку сільськогосподарської продукції, його зв'язок з іншими ринками і системами.

Ключові слова: *світовий ринок сільськогосподарської продукції, продовольча продукція, система, виробництво, аграрний бізнес.*

Современная мировая хозяйственная система являет собой взаимодействие отдельных специфических систем, в частности мировой сельскохозяйственной системы с которой связан мировой рынок сельскохозяйственной продукции. В свою очередь, мировой рынок сельскохозяйственной продукции охватывает все без исключения страны и обеспечивает мировую продовольственную безопасность, что является предпосылкой социальной, политической и экономической стабильности стран мира.

Мировой рынок сельскохозяйственной продукции достаточно важный компонент мировой продовольственной безопасности, который обеспечивает международный обмен соответствующими ресурсами, сбалансированность спроса и предложения в миро-

вом масштабе и, соответственно, постоянно находится под пристальным наблюдением международных специализированных организаций, ученых, практиков. Исследование рынка требует определения компонентов рынка сельскохозяйственной продукции, их взаимосвязей, связей с другими рынками и системами и конъюнктурными факторами. Для этого следует представить усовершенствованную когнитивную модель рынка.

В статье проанализировано устройство мирового рынка сельскохозяйственной продукции и представлена его обобщенная структура. Исследована взаимосвязь компонентов мирового рынка сельскохозяйственной продукции. Обобщены основные тенденции мирового рынка сельскохозяйственной продукции и представлены основные направления конечного использования сельскохозяйственной продукции.

По результатам анализа компонентов мирового рынка сельскохозяйственной продукции предложена когнитивная модель рынка. Отличие представленной модели заключается в количественном и качественном составе компонентов модели. Наряду с классическими компонентами рынка, такими как рынки по типам производств, по уровню товарной дифференциации, по степени и видам обработки продукции сельскохозяйственной продукции, в состав когнитивной модели вошли такие компоненты, как функциональные направления и главные элементы мировой сельскохозяйственной системы, тренды мирового рынка сельскохозяйственной продукции, продовольственные возможности стран, угрозы продовольственной безопасности.

Представленная модель позволяет оценить последовательность и взаимосвязь компонентов мирового рынка сельскохозяйственной продукции, его связь с другими рынками и системами.

***Ключевые слова:** мировой рынок сельскохозяйственной продукции, продовольственная продукция, система, производство, аграрный бизнес.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Сучасна світова господарська система являє собою взаємодію окремих специфічних систем, зокрема світової сільськогосподарської системи. У свою чергу, міжнародна кооперація, глобалізація національних товарних систем, міжнародний поділ праці, взаємодія у сфері виробництва сільськогосподарської продукції та синхронізація процесу її реалізації є основними складовими, які формують світову сільськогосподарську систему.

Основою сільськогосподарської системи є такі функціональні напрями: виробництво засобів виробництва, що застосовуються в агробізнесі; сільське господарство, яке виробляє сировину; переробка та збут сільськогосподарської продукції.

Головними елементами світової сільськогосподарської системи є: міжнародна торгівля, міжнародні структури, наукові дослідження, глобальна інформація. Міжнародна торгівля охоплює три функціональні сфери сільськогосподарської системи, капітал і технології, які є основою розвитку агробізнесу. Міжнародні структури організують глобальну співробітництво учасників сільськогосподарської системи та впливають на всі аспекти її формування і функціонування. Наукові дослідження та підготовка управлінських кадрів у сфері агробізнесу інтернаціоналізуються в умовах глобалізації світового господарства. Глобальна інформація забезпечує швидке прийняття управлінських рішень та ефективність світових господарських зав'язків у сфері агробізнесу.

Світова сільськогосподарська система об'єднує різноманітні суб'єкти. Діяльність підприємств аграрного сектора досить специфічна, що обумов-

лює співробітництво з підприємствами суміжних галузей. Зокрема це підприємства з виробництва засобів виробництва для сільського господарства, підприємства, що забезпечують зберігання та переробку продукції сільськогосподарського виробництва, підприємства-перевізники. Отже, світова сільськогосподарська система організаційно представлена складною і розгалуженою сукупністю суб'єктів ринку. Такі суб'єкти здійснюють виробництво ресурсів, сільськогосподарської сировини, готові продукти харчування тощо, а також займаються збутом, транспортуванням, торгівлею, науковими дослідженнями тощо [1].

Важливим напрямом глобалізації національних сільськогосподарських систем є міжнародна торгівля як сільськогосподарською продукцією, так і ресурсами для її виробництва. Торгівля сільськогосподарською продукцією займає важливе місце у світовій торгівлі товарами.

Економічний, соціальний сенс існування світової сільськогосподарської системи і формування світового ринку сільськогосподарської продукції можна сформулювати як забезпечення населення планети сільськогосподарською продукцією, що необхідна для життєдіяльності людини.

Світовий ринок сільськогосподарської продукції охоплює всі без винятку країни та забезпечує світову продовольчу безпеку, що, у свою чергу, є передумовою соціальної, політичної і економічної стабільності країн світу. Дослідження ринку потребує визначення компонентів ринку сільськогосподарської продукції, їх взаємозв'язків, зав'язків з іншими ринками і системами та кон'юнктурними факторами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми функціонування та розвитку світового ринку сільськогосподарської продукції досліджують багато науковців та практиків аграрного бізнесу, серед яких Ю. Кернасюк, В. Клінов, Д. Приходько, Л.С. Ревенко, Т. Ружинська, Г. Федосєєва [1–4]. Світовий ринок сільськогосподарської продукції – досить важливий компонент світової продовольчої безпеки. Певна кількість міжнародних організацій стежать на глобальному рівні за існуючим станом та прогнозують тенденції розвитку світового ринку сільськогосподарської продукції [5]. Тобто значна кількість фахівців задіяна у дослідженні зазначеної проблеми, але є деякі питання, які потребують уточнення. Зважаючи на велику кількість зав'язків у співпраці країн на глобальному рівні, зокрема у виробництві та реалізації сільськогосподарської продукції, необхідно розробити когнітивну модель світового ринку сільськогосподарської продукції з урахуванням максимальної кількості компонентів, які впливають на світову продовольчу безпеку.

Метою статті є дослідження взаємозв'язків компонентів світового ринку сільськогосподарської продукції та формування когнітивної моделі ринку.

Результати дослідження. Світовий ринок сільськогосподарської продукції забезпечує міжнародний обмін відповідними ресурсами та збалансованість попиту і пропозиції у світовому масштабі. Об'єктом ринку є вироблена аграрними підприємствами продукція. Тобто ринок сільськогосподарської продукції – це сфера обміну товарами сільського господарства між виробниками й споживачами, що склалася на основі поділу праці [1].

Ринку сільськогосподарської продукції притаманні деякі особливості:

- наявність пропозиції, залежної від кліматичних умов;
- відсутність можливості повного контролю кількості і якості сільськогосподарської продукції;
- постійно існуючий попит на продукцію;
- специфіка продукції, тобто особливі умови зберігання та швидке псування за умов неналежного зберігання;
- урбанізація, що обумовлює збут через посередників.

Дослідження кон'юнктури ринку сільськогосподарської продукції передбачає вивчення його товарної структури. У сучасних умовах найбільш оптимальною вважається комплексна схема, яка враховує сучасні типи виробництва продукції:

- традиційний;
- генетично-модифікований;
- органічний [3].

Залежно від рівня товарної диверсифікації ринки сільськогосподарської продукції поділяють:

- на ринок продукції рослинництва;
- ринок продукції тваринництва.

Світовий ринок продукції рослинництва являє собою велику кількість різних ринків. Основними ринками продукції рослинництва є світові ринки зерна, олійних культур, фруктів, овочів. Також сьогодні досить швидко розвиваються світові ринки чаю, кави, тропічних фруктів, тютюну тощо. Лідирують в експорті продуктів тропічного походження країни, що розвиваються. Головними експортними культурами на міжнародному рівні є пшениця, соя, кукурудза, ячмінь, рис, овес [1].

Світовий ринок продукції тваринництва представлений світовими ринками м'яса, молока, яєць, хутра, шкіри, риби тощо. У свою чергу, ці ринки поділяються на ринки продукції з високим попитом (свинина, яловичина, курятина, молоко, риба тощо) і ринки окремих специфічних видів продукції, яка не має такого широкого попиту (мед, молоски, кролятина тощо) [1].

Сільгоспвиробники реалізують свою продукцію на міжнародному ринку. Це і є основою формування світового ринку сільськогосподарської продукції. Сільськогосподарська продукція, що реалізується, поділяється на сировину та продукцію, яка пройшла первинну обробку [1].

Ринок сільськогосподарської сировини має дві особливі риси: однорідність продукції та стандартизація товарів великими партіями. До ринку сільськогосподарської сировини відносять ринки зернових, соняшника, худоби та птиці тощо. Такий ринок є основою для багатьох галузей, зокрема харчової. Світовий ринок продукції переробки є сукупністю первинної переробки продуктів тваринництва (м'ясо, сало, шкіра, масло, сир, сметана тощо) та рослинництва (борошно, олія, сушені плоди тощо). Продукція, яка реалізується на цьому ринку, належить до високодиференційованої та неоднорідної.

Велику кількість сільськогосподарської продукції застосовують у чистому вигляді як продукти харчування або переробляють у продукти харчування. Тобто сільськогосподарська продукція споживається населенням як продовольство. Таким чином формується продовольчий ринок, який охоплює практично всі галузі суспільного господарства, належить до найсклад-

ніших ринкових систем, характеризується деякими специфічними рисами (постійне функціонування; сезонність виробництва, споживання багатьох продуктів харчування) [6].

Таким чином, залежно від способу застосування продукції, ринки поділяють:

- на ринки продовольчої продукції;
- ринки непродовольчої продукції.

Основою продовольчих ринків є фрукти та овочі, зерно та продукти його переробки, риба та морепродукти, м'ясні та молочні вироби, цукор. Важливе значення мають продовольчі продукти, які пройшли середню та високу стадії переробки. Такі продукти створюють для країни виробника високу додану вартість і забезпечують нові робочі місця. До таких продуктів відносять сири, шоколад, цукор тощо [2].

Непродовольчі ринки домінують у таких секторах, як ліс та продукція його переробки, бавовна, натуральний каучук, льон, вовна, технічна рослина олія, корма, хутро, шкіра.

Узагальнюючи надану вище інформацію, подамо структуру ринку сільськогосподарської продукції (рис. 1).

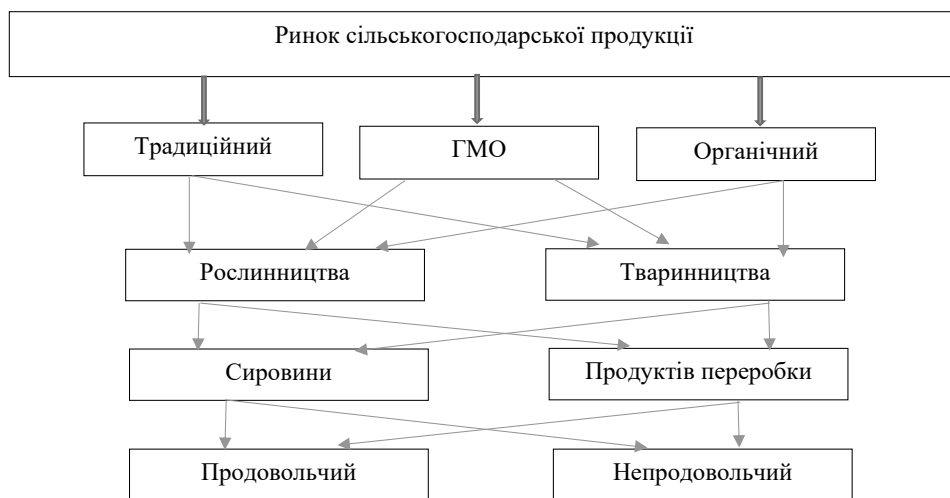

Рис. 1. Узагальнена структура ринку сільськогосподарської продукції

Формування ринкових відносин в аграрній сфері економіки має свою особливість, яка полягає в тому, що сільське господарство більше ніж будь-яка інша галузь залежить від кон'юнктури ринку. Рівень життя та платоспроможність населення впливають на продовольчий ринок; це обумовлює його вразливість із соціальної точки зору [6].

Головна функція сільськогосподарської продукції – забезпечення потреби населення у харчах. Отже, важливим напрямом кінцевого використання сільськогосподарської продукції є виробництво продуктів харчування. Існують і інші напрями кінцевого використання сільськогосподарської продукції. Наведемо лише деякі з них, адже їх дуже багато.

Виробництво біопалива (біоетанолу і біодизеля, які складають близько 90% потреби біопалива на міжнародному рівні) сприяло загальному зниженню цін на енергетичні товари. Але таке виробництво має зворотний бік, бо розвиток сектора біопалива потребує залучення великої кількості сільськогосподарської сировини та змінює структуру виробництва продукції в аграрній сфері, бо повноцінна сільськогосподарська сировина йде на виробництво палива. Тобто з продовольчого обігу вилучається певна кількість ресурсів, які могли бути використані як харчі, що спричиняє погіршення показників продовольчої безпеки. Високий попит на енергетичні ресурси обумовлює зростання світового ринку біологічного палива. Але й досі біопаливо займає невеликий сектор енергетичного ринку. Між тим виробництво біопалива здійснює суттєвий вплив на світову сільськогосподарську систему, бо значна кількість земель виділена під посіви сільськогосподарських культур, з яких виробляють таке паливо (ріпак тощо).

Виробництво кормів. Так, зерно може бути використане як для споживання людиною, так і з метою вигодовування тварин. Глобальне зростання поголів'я великої рогатої худоби сприяло істотному зростанню споживання готових кормів.

Виробництво ліків і парфумерно-косметичних засобів. Ефіроолійні та лікарські рослини все більше користуються попитом і призначені для виробництва ліків та косметики.

Виробництво органічних добрив. Відмітною рисою ринку сільськогосподарської продукції є використання відходів сільськогосподарського виробництва. Сьогодні світовим трендом є споживання органічної продукції, і попит на таку продукцію поволі збільшується, що, у свою чергу, забезпечує попит на органічні добрива, які є неодмінною складовою органічного землеробства. А отже, світовий ринок органічних добрив має тенденцію до зростання.

Досвід економічно розвинутих країн свідчить, що потреба в сільськогосподарській продукції майже не має меж. Коли досягнуті високі фізіологічні норми споживання, то новими трендами стають нові види рослин; розширення асортименту сільськогосподарської продукції; продукції підвищеної зручності, як, наприклад, напівфабрикати; вихід на ринок продукції на зразок біологічних добавок та продукції, яку вже неможливо назвати продуктом харчування, але вона ще не є лікарським засобом.

Потреба людства у сільськогосподарській продукції задовольняється не стільки за фізіологічним принципом, скільки залежить від фінансових можливостей населення, показники яких досить різноманітні у різних країнах. Світове товариство поділяється залежно від продовольчих можливостей [7]:

основні експортери продовольства (США, Канада, Австралія, окремі країни ЄС);

- малі країни-експортери (Фінляндія, Угорщина);
- багаті країни з дефіцитом продовольства, що імпортують його (Японія, держави ОПЕК);
- країни з нестійким забезпеченням продовольством (Китай, Індія, країни Південної Америки);

– країни з дефіцитом продовольства, але багатими природними ресурсами для досягнення самозабезпечення (Єгипет, Індонезія, Пакистан, Філіппіни);
 – країни в яких підвищується дефіцит продовольства (держави Африки, що на південь від Сахари, Бангладеш, Непал).

Провідною ланкою світової сільськогосподарської системи є розвинуті країни, де є досить значна підтримка сільського господарства (табл. 1) [8].

Таблиця 1

Світові моделі підтримки сільського господарства

Країна	Модель	Підходи до аграрного виробництва
США	Від прямого субсидування до страхових виплат	З 2014 р. допомога з бюджету замінена на страхування ризиків. Отже, прямі грошові виплати були замінені страховими, що затверджено державними законодавчими актами. Урядом запропоновано різноманітні страхові програми, а розмір та рівень страхової допомоги залежить від ризиків (вплив клімату, хвороби тощо)
Нідерланди (2-ге місце за експортом аграрної продукції у світі)	Екологічність та енергозбереження в пріоритеті	Лідуючі позиції та досить суттєва державна підтримка підприємств сільгоспвиробників дозволили спрямувати зусилля на використання екологічних енергетичних джерел, що відновлюються, покращання умов утримання тварин, розвиток інноваційних сільськогосподарських технологій тощо
Франція (1-ше місце в Західній Європі і 3-тє місце у світі)	Опіка сільського господарства державою	Аграрна політика держави базується на особливій системі оподаткування, розвиненій мережі профспілок, пільговому кредитуванні, державній підтримці аграріїв у розмірі приблизно 40 млрд євро на рік. Одночасно французькі фермери отримують допомогу від Євросоюзу (частка Франції 17% від загального бюджету)
Австралія (4-те місце у світовому експорті; виробник пшениці світового значення)	Тонна зерна на кожного австралійця	Австралія лідирує у Кернській групі (20% світового експорту). Державна підтримка базується на фінансовому забезпеченні компенсації збитків (гранти, низькі відсотки за кредитами тощо) спричинених природними катаклізмами або техногенними аваріями. З метою захисту інтересів австралійських виробників сільськогосподарської продукції уряд здійснює політику запровадження спеціальних платежів та імпортних мит
Канада (5-те місце у світовому експорті аграрної продукції)	Державна монополія на закупівлю	Канада уникає прямого субсидування аграрного сектора. Держава створює компанії, які здійснюють «управління поставками» та регулюють пропозицію молока, сиру, яєць та птиці на ринку шляхом контролю виробництва продукції канадськими фермерами та митної політики на імпорту (мита можуть сягати 200%). Таким чином, продовольча продукція у Канаді від 30 до 300% вища, ніж в інших країнах. Відповідно, можна сказати, що населення Канади самостійно підтримує національного виробника
ФРН (2-ге місце у виробництві продукції тваринництва і зернових у країнах ЄС)	Специфічні субсидії	Основою агробізнесу Німеччини є маленькі сімейні фермерські підприємства. Державна підтримка агросектора базується на соціальній допомозі окремим групам споживачів, а також, гуманітарній допомозі та грантам спеціалізованим господарствам, які зазнали специфічних збитків. Дотації чи прямі виділення коштів відсутні

Країна	Модель	Підходи до аграрного виробництва
Польща (1-ше місце за обсягами виробництва картоплі, цукрового буряку, яблук у Європі)	Дипломатія на службі аграріїв	Держава підтримує дрібні приватні аграрні підприємства. Як правило, такі підприємства мають орієнтацію на виготовлення якогось одного виду продукції і є досить популярними в Польщі. Держава може компенсувати половину відсоткової ставки за довгостроковими кредитами. Досить привабливим є пільгове кредитування (держава сплачує відсотки, які перевищують 3% за кредитами, а підприємець, відповідно, 3%). Оскільки аграрний сектор є експортно орієнтованим, польські дипломати беруть активну участь у пошуках нових ринків збуту сільськогосподарської продукції (10% продукції експортується)

Досить цікава думка про основні тенденції світового ринку сільськогосподарської продукції і ключові тренди споживання продовольства представлена на XV Міжнародній конференції Black Sea Grain-2018. Так, економіст Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) Дмитро Приходько виділив 5 трендів майбутнього ринку споживання [4]:

– уповільнення зростання споживання (насамперед молока, м'яса, зерна) розвинутими країнами. Так, у країнах, що розвиваються, зростання споживання здійснюється з темпами 20% за 20 років і сприяє вирішенню глобальної проблеми голоду та недоїдання. А в розвинутих країнах, таких як ЕС, темпи зростання споживання складають 4% за той самий період, бо вони вже мають проблему з переїданням та ожирінням населення;

– скорочення розриву у споживанні продовольства населенням розвинутих країн та тих, що розвиваються. Це пов'язано з глобальним зростанням добробуту та урбанізації населення, в першу чергу, країн Північної та Латинської Америки, а в майбутньому країн Азії та Африки;

– зміна складу глобальної продуктової корзини. Причиною цього може стати уповільнення зростання споживання у Китаї, а також зміна політики, що пов'язана з виробництвом біопалива;

– зростання споживання продуктів з раціону відносно заможного населення. Очікується зростання споживання білкових продуктів у Китаї, Південно-Східній Азії, Індії. Зміна якісного складу харчування сприятиме зростанню попиту на кормову кукурудзу, шроти і кормові білки;

– майбутнє зернового ринку:

а) *зростання імпорту пшениці*. Найбільш перспективні ринки Єгипет, Алжир, Індонезія, Малайзія, В'єтнам, Філіппіни, що пов'язано зі збільшенням зростання населення та доходів;

б) *зростання глобального ринку кукурудзи, як корму для свійських тварин*. Головними споживачами будуть Китай, Мексика, Саудівська Аравія, Єгипет та Алжир;

в) зростання ринку переробки продуктів зернових та олійних культур порівняно із сировиною. Зараз у світі експорт переробної продукції

зерна і олійних культур у середньому становить 38% у загальному обсязі експорту. В Україні ця цифра складає 8%.

Ще одним трендом ринку сільськогосподарської продукції є органічна продукція. Відповідно до інформації швейцарського інституту органічного земельного господарства FiBL органічне сільське господарство продовжує стійке зростання в усьому світі. У 2020 р. світовий ринок органічних продуктів харчування сягнув 97 млрд євро. Лідирують на ринку США – 40,6 млрд євро, Німеччина – 10,9, Франція – 9,1 млрд євро. Більше всього коштів на органічну продукцію витрачали датські та швейцарські споживачі [9].

Також тенденцією останніх десятиліть є використання відтворюваних біологічних ресурсів планети для непродовольчих, переважно енергетичних, цілей.

У сучасних умовах функціонування існуюча кон'юнктура глобального ринку продовольства має свої особливості: цінові коливання, постійну зміну попиту та пропозиції, безперервне зростання реалізації продовольства, залежність від потреб населення у різних країнах світу та їх фінансових можливостей [2].

Світове виробництво продовольства нерівномірно коливається з роками та розподілено за країнами. Дефіцит продуктів харчування в окремих країнах не є непереборною перешкодою у світовій продовольчій безпеці завдяки добре налагодженому світовому ринку сільськогосподарської продукції. Але існують фактори, які можуть загрожувати надійному постачанню продовольства: зміна клімату, виснаження водних та енергетичних природних ресурсів, погіршення ґрунту, економічний лібералізм.

Таким чином, проаналізувавши компоненти, які формують світовий ринок сільськогосподарської продукції, подамо когнітивну модель ринку (рис. 2), яка базується на послідовності взаємозв'язків зазначених компонентів:

– світова сільськогосподарська системи має у своєму складі деякі пов'язані між собою елементи та функціональні сфери, які послідовно впливають одна з одною;

– виробництво засобів виробництва є основою сільського господарства, яке, у свою чергу, є основою ринку сільськогосподарської продукції;

– ринок сільськогосподарської продукції поділяється на ринки за типами виробництва. Кожен ринок за типом виробництва поділяється на ринки, залежні від рівня товарної диверсифікації, тобто рослинництва і тваринництва, які, у свою чергу, є основою сировинного ринку. Сировина сільськогосподарської продукції може бути реалізована каналами міжнародної торгівлі як сировина для підприємств переробки і як сільськогосподарська продукція;

– переробні підприємства виробляють із сільськогосподарської сировини і збувають продовольчі і непродовольчі товари, кількість і якість яких є запорукою продовольчої і непродовольчої безпеки. Продовольча і непродовольча безпека формується під впливом окремих загроз, продовольчої можливості країн, та трендів ринку сільськогосподарської продукції.

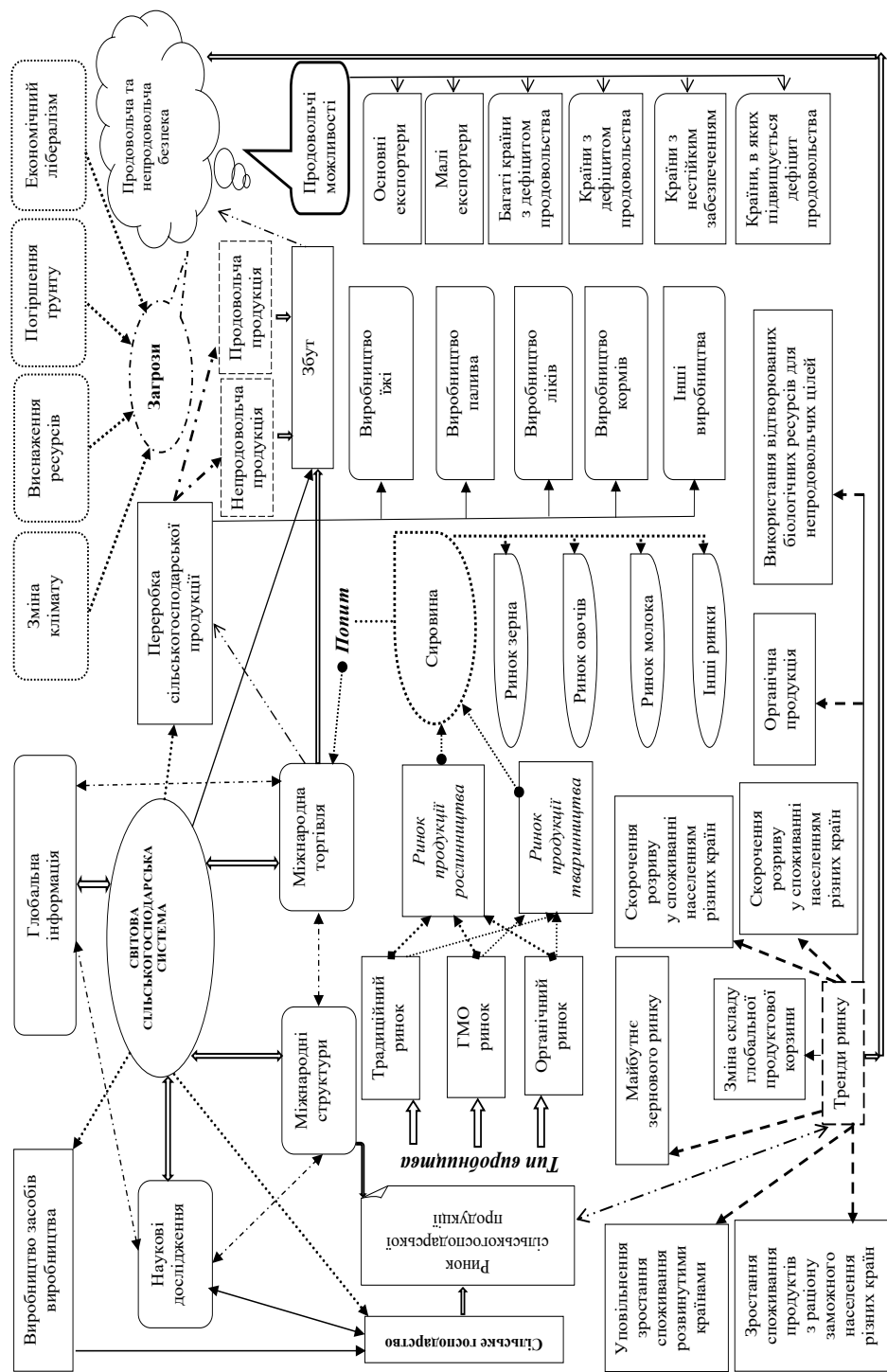

Рис. 2. Когнітивна модель світового ринку сільськогосподарської продукції

Висновки. За результатами проведеного дослідження:

1) проаналізовано компоненти світового ринку сільськогосподарської продукції, встановлено причинно-наслідкові взаємозв'язки компонентів та їх вплив на продовольчу безпеку;

2) запропоновано когнітивну модель світового ринку сільськогосподарської продукції, відмінність якої від існуючих полягає в кількісному та якісному складі компонентів моделі.

Запропонована модель дозволяє оцінити послідовність та взаємозв'язок компонентів світового ринку сільськогосподарської продукції, його зв'язок з іншими ринками і системами.

Список використаної літератури

1. Федосєєва Г.С. Світовий ринок сільськогосподарської продукції: теоретичний та практичний аспекти розвитку [Електронний ресурс] / Г.С. Федосєєва // Інтелект ХХІ. – 2017. – № 1. – С. 22–28. – Режим доступу: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2017/2017_1/3.pdf

2. Кернасюк Ю. Світовий ринок аграрної продукції – тенденції та зміни пріоритетів [Електронний ресурс] / Ю. Кернасюк // Агробізнес сьогодні. – Режим доступу до ресурсу.: <http://agro-business.com.ua/agro/ekonomichniy-hektar/item/13543-svitoviy-rynok-ahrrarnoi-produktsii-tendentsii-ta-zminy-priorytetiv.html>

3. Мировые товарные рынки и цены: учебник / В.Г. Клинов, Л.С. Ревенко, Т.И. Ружинская; Моск. гос. ин-т междунар. отношений (ун-т) МИД России; под ред. Л.С. Ревенко. – М.: МГИМО Университет, 2012. – 500 с. – (Учебники МГИМО/У/).

4. 5 трендов будущего рынка продовольствия от экономистов FAO [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://latifundist.com/blog/read/2073-5-trendov-budushchego-rynka-prodovolstviya-ot-ekonomistov-fao>

5. Состояние рынков сельскохозяйственной продукции [Електронний ресурс] // Продовольственная и сельскохозяйственная организация Объединенных наций. – Рим. – 2018. – Режим доступу: <http://www.fao.org/3/I9542RU/i9542ru.pdf>

6. Основи підприємницької діяльності та агробізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://buklib.net/books/35146/>

7. Який тип сільського господарства називають приміським? Приміське господарство. Прогрес транспорту, широка практика консервації і заморожування продукції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://conserto37.ru/uk/rosselhozbank/kakoi-tip-selskogo-hozyaistva-nazyvayut-prigorodnym-prigorodnoe.html>

8. Світові моделі підтримки сільського господарства [Електронний ресурс] // Мультимедійна платформа іномовлення України. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2012230-svitovi-modeli-pidtrimki-silskogo-gospodarstva.html>

9. Мировой рынок органического сельского хозяйства впервые превысил 100 млрд. долларов США и вырос в количестве земель [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dairynews.ru/news/mirovoy-rynok-organicheskogo-selskogo-khozyaistva-.html>